

Ілюстрована політична, просвітна і господарська часопись.

Виходить що тижня в суботу.

Редагує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: В Австрії й Угорщині: річно 6 кор., піврічно 3 кор., чвертьрічно 1.50 кор. Поодинокє число коштує у Львові 10 сот., на провінції 12 сот.

За границею „Свобода“ коштує на цілий рік: В Німеччині 6 марок; в Росії 3 рублі; в Америці 2 долари.

Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА“, Львів, Ринок ч. 10., II. поверх.

Ч. 11.

ЛЬВІВ, субота. дня 11 марта. 1916.

Рік XX.

Зміна календаря
в станиці в Станіславській епархії.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА НАРОДНИЙ ФОНД!

Датки належить відсилати під адресою: Краєвий Союз Кредитовий у Львові, Ринок ч. 10, на вкладкову книжочку ч. 5000 з допискою „Народний Фонд“.

Рільничо-торговельні вісти.

(Штучні погної, насіння, рільничі машини і знаряди.)

Весна іде, тож час і пора розглянути ся рільникови за тим, що йому необхідне до весняного засіву. Того року се діло не легке. Доси багато своїх господарських потреб задоволювали ми за границею, особливо в Німеччині.

Відтам приходило до нас багато штучних навозів, та найдобрішого насіння ярин, пашних рослин і цвѣтів. Також деякі насіння приходили з ворожих країв, як конюшина і лен з Росії, трави з Італії та Англії, кінський зуб з Америки.

Тепер тота торгівля або зовсім устала, або бодай сильно обмежена. Навіть з союзої Німеччини не можемо дістати усього того, чого вона нам доставляла, бо вона сама має усього менше, як передше; через війну і неурожай, в наслідок посухи на весну а дощів і холоду літом, тож багато предметів заборонила вона вивозити до чужих країв. Се зараз відбило ся на нас. Томасину виробляє у нас одинока фабрика у Витковицях, тому томасини мало. Більше є вже суперфосфатів.

Тяжко також о насіння. Не говоримо тут про збіжа, бо їх можна дістати тільки через староства і туди належить зголошувати свої запотребованя, хиба іде о добірніші роди, які можна спроваджувати через рільничі організації, отже у нас через Синдикат „Сільського Господаря“. Та не легко дістати доброго насіння тих рослин, котрими вільно торгувати.

Тому австрійські рільничі організації з Загальним Союзом рільничих товариств у Відни на чолі, а між ними і наш Союз Господарсько-торговельних Спілок поробили заходи, де треба, щоби рільникови могли доставити бодай того, що найконечнійше до веснованя потрібне.

За їх почином міністерство рільництва зарядило, щоби розділено штучні погної в Австрії рівномірно між усі рільничі організації та поробило заходи у німецького правительства на дозвіл вивозу забороненого насіння до Австрії. Нашому Союзови Господарсько-торговельних Спілок удало ся виєднати певну хоча обмежену скількість вагонів томасини та суперфосфатів, а також має він повну надію на насіння, бо німецьке правительство оголосило в лютім, що мож просити о дозвіл вивозу насіння з Німеччини і Союз зараз внїс просьбу о дозвіл. Буде се насїне справді дорозше як звичайно, але за то певне і добірне як усьо німецьке. Коли заходи о висднане субвенції на обнижене ціни насіння ярин і конюшини увінчають ся успіхом, то Союз буде міг збірним замовленням спілок і кружків „Сільського Господаря“ признати опустити.

Лїпше стоїть справа з машинами і знарядями рільничими. Через се, що Галичина була довго відтята від західних країв монархії, та ще через війну в загалі люде здержують ся з закупном машин у фабриках є на складі достаточні засоби, тільки що ціна і тут підвисшена через дорожнечу матеріялів і робітників, одначе правительство, щоби помочи рільництву признало доволі знатні е-

пусто при закупні машин через староства рільничі організації.

На конець ше про одно треба згадати. Зносини купуючого з продаючим утруднені через се, що почта і залізниця довго іде, та не все і не всі посилки приймають, тому треба усе замовляти заздалегідь, щоби прийшло на час.

Відозва в справі збираня народних вишивок.

Вистава домашних виробів наших збігців у Відни, що викликала велике заінтересованє публики нашою народною штукою, а особливо вишивками, звернула більшу увагу на артистичну вартість українських домашних виробів і на мало відоме і не вичерпане багатство взірців і мотивів української штуки, що може не тільки зацікавити учених знатків і поодиноких любителів штуки, але і знайти значне та надзвичайно користне приміненє в практичнім житю. Чужі артистичні і купецько-фахові круги зацікавили ся вже нашими артистичними виробами і зачали використовувати їх для ширшого загалу, в моді і торгівлі. Рівночасно і галицько-жидівські підприємці забрали ся в деяких околицях нашого краю до скупованя вишивок і інших жіночих робіт, та до замавлюваня вишивкових виробів на збут, щоби користаючи з попиту, прийти легким коштом до зарібку.

З огляду на се рішила „Загально-українська Культурна Рада“ у Відни дати почин до зорганізованя нашого домашнього артистичного промислу жіночого і вже підчас війни поробити вступні організаційні кроки, а передовсім зібрати докладний матеріял і видати великий атлас українських взорів, який вігповідав би науковим вимогам, а заразом мав би практичну вартість.

„Культурна Рада“ має на цілі зібрати подрібний матеріял з цілої області австрійської України і тому звертає ся до загалу о поміч надсиланєм матеріялів і звісток.

Збірка „Культурної Ради“ має обіймати взірці вишивок, мережок, селянок, (герданів) нашивок (на лейбиках, полотнянках, кожухах) і витинанок у звичайній величині і у такій довжині, щоби добре виходило полученє взірців (на приклад 10 до 15 сантиметрів). При кожнім взірці, робленім по змозі на окремім полотнянім платку, має бути зазначено: 1) хто вишивав, 2) в якій місцевості і повіті, 3) назва взірця і 4) його походженє (місцевий, занесений, відшитий, видуманий і т. д.) 5) спосіб виконаня („хрестиками“, „низиною“, „кручені“, „позаглініні“ і т. д.) 6) застосованє (уставки, дуди, обшивка, ковнір, чепець, і т. д.) і 7) імя збирача.

„Культурна Рада“ просить крім взірців також о надсиланє відповідий на отсі питання: 1) хто займаєть ся в околиці збиранєм вишивок і инших жіночих виробів, 2) хто вишиває на селі і коли, 3) назвища тих жінок і дівчат у селі що вишивають гарно і могли би робити на продаж, 4) чи звичай вишиваня розвиваєть ся, чи упадає і яка сему причина, 5) хто займаєть ся торгівлею вишивок і яка платня за роботу, 6) до чого уживаєть ся вишивок в домашнім житю, 7) звідки беруть взірці, з переказу, з сусідства, з книжок, з комбінацій і котрі взірці найбільше улюблені, 8) які є погляди на вартість і красу вишивок, мережок і т. д. між народом, 9) назви взірців і поодиноких частин, 10) техніка вишиваня, мережаня, силаня і инших подібних жіночих робіт, 11) які улюблені краски і з чого роблять краски, 12) звідки беруть матеріял до вишивачя.

„Культурна Рада“ сподїєть ся, що загал допоможе до переведеня справи і радо служить листовними інформаціями, а в разі потреби і матеріяльною помічю.

Адреса Культурної Ради Wien VIII Piaristengasse 17.

Ширіть „Свободу“!

Степан Руданський.

Треба всюди приятеля.

Прийшла в церкву стара баба,
Свічок накупила;
Де була яка ікона,
Всюди поліпила.
Ще пара остаєть ся,
Де їх приліпити?...
— Ага! каже, пошукаю
Святого Микити!

Найшла баба і Микиту —
Святий чорта ціпите!...
Баба їдну йому ставить,
Другу чорту ліпите...
Видять люде й розважають,
Щоб там не ліпила:
„Що ти, бабо, кажуть, робиш?
Та-ж то вража сила!...“

Але баба обернулася:
— Не судіте, люде!
Ніхто того не відає,
Де по смерті буде...
Чи у небі, чи у пеклі
Скажуть вікувати;
Треба всюди, добрі люди,
Приятеля мати.

Скільки душ.

„Скільки, куме, в тілі душ?“
— „Ідна, я гадаю.“
— „Може в тебе і їдна,
А я — то дві маю:
Бо як руки на снігу
В мене заколіють,
Хухне теплая душа —
І руки тепліють.
А як страва на столі
Горячая буде,
То вже друга, бач душа
Холодная студить!“

Світова війна.

На російським фронті.

Австрійські звіти з послідного тижня про події на російським фронті все були дуже короткі, доносячи тільки, що не стало ся нічого нового. Тільки звіт з 4 марта доносить, що дня 3 марта Москалі хотіли перейти на лівий беріг Ікви (на Волині), але їх відперто. Так само німецький звіт доносить тільки про сутички патруль. На цілім фронті — від Балтійського моря аж по бесарабську границу панує зглядний спокій, іде дальша позиційна війна.

На італійським фронті.

І йу не було нічого важнішого. Звіт нашого штабу з 6 марта доносить, що наслідком дуже сильних дощів і снігів боротьба від кількох днів майже зовсім спинила ся.

На балканським фронті.

Послідний тиждень минув ся без більшших пригод. Австрійські війська здобувши Дураццо, посувають ся гірськими провалами і стежками (доріг в Альбанії нема) поволи в перед в напрямі Вальони. Італійці цофнули ся аж під Вальону і аж там треба виждати якихсь битв, що доперва може стати ся аж за якийсь час, коли там придуть наші війська.
Під Солуном все ще битв ніяких не було. Обі воюючі сторони укріпляють дальше свої становища.

Під Дарданелями, на Кавказі і в Мезопотамії

не було також важніших подій. Конець зими і початок весни є для більшших воєнних підприємств дуже непригожий, бо тоді звичайно бувають всюди великі розтєпи, які не раз унеможливають рухи військ.

На заході

Очи цілого світа є дальше звернені на німецько-французський фронт, де вижидують подій, котрі будуть мати рішачий вплив на закінченє нинішньої світової війни і на остаточний її вислід. Німці пруть дальше на французську твердиню Верден і здобувши перед тижнем найважніші форт (верк) Дуомон, окружили Верден зі сходу і півночі, підсунули ся під саму твердиню і острілюють вже внутрішні форти Вердену. Певна зовсім річ, що Верден попаде в німецькі руки, а тоді Німці посунуть під столицю Франції — Париж і тим присилують Французів до закінченя мира. Щоби облекшити становище Французів під Верден, Англіїці, які держать північне крило (на бельгійсько-французській границі — над каналом), ударили на Німців під Іперн з великими силами, але їх офензиву (наступ) Німці зломали і відперли. Боротьба шаліє там на цілій лінії і всюди Німці є горою.

Низше подаємо звіти австро-угорського і німецького генерального штабу за час від 1 марта до 7 марта включно.

Звіти австро-угорського генерального штабу.

Війна з Росією.

- (1/3). Положенє незмінєне.
- (2/3). Не стало ся нічого особливого.
- (3/3). Постійно панує спокій.
- (4/3). В околиці Дубна Москалі старали ся вчера рано перейти на лівий беріг Ікви. Іх відперто.

Повторювана все на ново в ворожих газетах відомість про велику московську офензиву над Дністром і під Чернівцями, яка успішно розвиваєть ся, є очевидно зовсім неправдива. Наш фронт від півроку не зазнав там ніякої зміни.

(5/3). Положенє незмінєне.

(6/3). Нічого нового.

(7/3). Під Карпилівкою відділи армії ген. полк. архикн. Йосифа Фердинанда виперли ворога з окопів і там і їх заняли.

На північний захід від Тернополя австро-угорський відділ, уряджуючи прогульку, випер Москалів з рова довготи 1000 метрів. Ворожі становища засипано.

Як в сій околиці, так і над Дністром і на границі Бесарабії діяльність артилерії обох сторін була вчера більше оживлена.

Війна з Італією.

- (1/3). Положенє незмінєне.
- (2/3). Не стало ся нічого особливого.
- (3/3). Постійно панує спокій.
- (4/3). Не стало ся нічого особливого.
- (5/3). Положенє незмінєне.

(6/3). Наслідком надзвичайно сильних опадів боєва діяльність від кількох днів майже зовсім спинила ся.

(7/3). Положенє незмінєне.

Війна на Балкані.

- (1/3). Положенє незмінєне.
- (2/3). Не стало ся нічого особливого.
- (3/3). Постійно панує спокій.
- (4/3). Тепер стверджено, що під Дураццо здобуто 34 італійські гармати і 11.400 крісів.

(5/3). Положенє незмінєне.

(6/3). Нічого нового.

(7/3). Положенє незмінєне.

Звіти німецького генерального штабу.

На сході.

(1/3). Нічого особливо важного.

(2/3). В півній часті фронту гарматні бої осягнули в часті більше напруженє. Менші підприємства наших передних сторожий проти ворожих забезпечуючих відділів мали успіх. На північний захід від Мітави в воздушнім бою уляг російський самолет і разом з летунами дістав ся в наші руки. Наші летуни з успіхом заатакували залізничні урядженя в Молодечнім.

(3/3). Сутички патруль над Двиною на схід від Фрідріхштату і на фронті Сервеча і Щари.

(4/3). В меншій перепалці виперто Москалів з їх становищ під Альсевичами (на північний схід від Баранович).

(5/3). В околиці Ілукшт не могли Москалі супроти нашого огня полученого з висаджувнями перевести наміреного приступу.

(6/3). Не стало ся нічого особливого.

(7/3). Положенє не змінило ся.

На полудневім сході

- (1/3). Нічого особливо важного.
- (2/3). Нічого нового.
- (3/3). Нічого нового.
- (4/3). Положенє не змінило ся.
- (5/3). Нічого нового.
- (6/3). Не стало ся нічого особливого.
- (7/2). Положенє не змінило ся.

На заході.

(1/3). Діяльність артилерії і вчера в богатых частях фронту була дуже оживлена, особливо по стороні неприятеля. Що правда в деяких місцях неприятель хотів тим способом тільки нас змити. За те здаєть ся, що в області ріки Ізери в Шампанії і між Мозелею він справді старав ся нам шкодити. Одначе своєї цілі не осягнув. В воздушній боротьбі коло Менем покрано англійський самолет і полонено летунів. Оборонні гармати зістрілили два французські самолети: один коло Везапонен на північний захід від Суассон, а другий близько на полудневий захід від Суассон. Летунів з першого полонено, летун з другого правдоподобно згинув. Самолет, який вів резервовий поручник Кіль і в яким був як обсерватор резервовий поручник Габер, задержав кинемем бомб військовий транспортний поїзд на лінії Бесансон-Жіссеї і з залогою поїзду, яка висіла, звів успішно боротьбу при помочи свого машинового карабіну.

(2/3). Положенє в основі не змінило ся. В області Ізери ворог був особливо діяльний своєю артилерією. На східнім березі Мози Французи коло форту Дуомон знов посвятили своїх жовнірів в безпліднім проти-наступі.

(3/3). На полудневий схід від Іперн над каналом, Англіїці вдерли ся в становище „бастіон“, яке ми їм були забрали 14. лютого і вузким фронтом дійшли навіть до попередного першого рова нашого, одначе їх відти безпроволочно назад відперто. В окремих частях бастіону ще держать ся.

На полудне від каналу Ля-Бассе в звязку з вибухами ворожих мін перед нашим фронтом прийшло до живих боротьб з зблизья.

В Шампанії ворожа артилерія місцями побільшувала свій огонь і він доходить до великої завзятости.

В лісі Болянд (в Аргонах) легко відперто частинний французський наступ.

На горбах на схід від Мози по сильнім підготовленю артилерійським очистили ми село Дуомон і посунули наші лінії на захід і на полудне від села і форту на лісисті позиції. Піймано 1.000 бранців і здобуто 6 тяжких гармат.

Наші летуни успішно закинули бомбами французські війська в області кріпости Верден. Поручник Імельман на схід від Дуе зістрілював 9-ий з черги ворожий літак. Був се англійський біплан з двома офіцерами, з котрих один убитий, другий тяжко ранений.

(4)3. Бої на полудневий схід від Іперн жоки-що спинили ся. Становище, займане нами перед 14 лютого, є сильно в наших руках; бастион остав у руках ворога. Оживлені огневі бої в Шампанії і вчора йшли далі. В Аргонах слабший атак ворога скінчив ся нічим. По обох сторонах Мози Французи скріпили діяльність своєї артилерії і по значнім скріпленню огню заатакували село Дуомон і наші лінії, що притикають до села. Відперто їх, по часті в бою з близька. Понесли вони великі втрати, крім того полонено знов над 1000 нераних Французів.

Підчас робіт коло попрятаня побоевища стверджено, що добича з боїв від 22 лютого збільшується о 37 гармат і 75 машинових карабінів, отже виносить 115 гармат і 161 машинових карабінів.

Під Оберсепт ворог даром старав ся відискати становища, забрані йому 13 лютого. Перший його атак дійшов по часті аж до наших ровів, які одначе протинаступом зараз очищено. Наш гарматний огонь спричинив, що новий атак міг тільки в часті розвинути ся. Втративши багато вбитих і ранених і над 80 полонених, ворог мусів відступити до своїх попередних становищ.

(5)3. Вечером розпочав ся живий ворожий огонь в різних фронтах. Межи Мозою і Мозелею була ворожа артилерія стала дуже чинною і через якийсь час острілювала околицю Дуомон з особливою нагальністю. Боротьби піхоти не було. В цілі уникнення непотрібних втрат з причини спрямованого там масового огня опорожни ми вчора видертий Французами дня 29 лютого рів коло лісничівки Тніявіль (на північний захід від Бадонвіль).

(6)3. На північний схід від Вермель оживлені мінові бої. Англійську піхоту, яка там кілька разів рушала до менших атаків, відперто огнем.

На східнім березі Мози день взагалі минав спокійніше ніж доси. Все таки в менших боєвих акціях полонено оногоді 14 офіцерів і 934 жовнірів.

(7)3. Малі англійські відділи, які вчора по сильнім гарматнім підготовленню дотерли аж до наших ровів на північний схід від Вермель, відперто боротьбою на багнети. В Шампанії несподіваним атак на схід від Мезон де Шампань відискали ми нашу позицію, в якій Французи усадовили ся 11 лютого. При тім полонили ми 2 офіцерів і 150 жовнірів. В Аргонах на північний схід від Ля Шаляд в звязку з розсадженем терену на більшу скалю посунули ми наші становища дещо наперед.

В області Мози огонь артилерії на захід від ріки дещо зріс. На схід від ріки остав уміркований. Крім перепалок вивідних відділів з ворогом не було боїв з близька. В долині Воевр нині рано взяли ми приступом село Френ; в деяких домах західної часті села держать ся ще Французи. Втратили вони над 300 людей в полонених.

Один з наших воздушних кораблів обкинув у ночі численними бомбами залізничні будівлі в Бар ле Дік.

Зі світа.

Росія.

Наради російської державної думи (парламенту) тривають далі. Доси забирало голос багато визначніших політиків і провідників партій, висказуючи своє негодоване по причині нещасливої політики правительства. Надія на побіду московських політиків не опускає, хоч ся надія опирається тільки на самій вірі, що Німеччина і Австро-Угорщина Росії таки не переможуть. Та мимо тих запевнень дійсне жите вказує як раз що инше, а се, що союзні держави мають перевагу над Москалями і що остаточна побіда буде таки по стороні союзних держав. Між ин-

шим говорив провідник партії конституційних демократів (кадетів) Мілюков таке: Правительство нас зовсім завело і коли в Росії нині не є ще гірше, то треба завдячити се силам народу, який мимо всего віддав много услуг. На нім можемо будувати нашу надію побіди над Німеччиною, побіди, яка змусить неприятеля зректи ся всяких підбоїв. Росія находить ся ще в великій небезпечі, час спішить. В передодни великих подій, які мають може рішаюче значіне, бесідник є перенятий великою журбою, бо він не має надії, що розв'язане сього питання зможе перевести те перішній кабінет Штірмера.

Другий визначний російський політик і вчений (Українець з роду) Ковалевський висказав своє невдоволенє з причини поведеня російських союзників в теперішній війні — головно Англії і Франції. Англія веде війну виключно на мори, на суші боронить вона тільки входу до себе в Кале. Франція думає тільки про Париж. Росія мусить посвячувати для таких союзників свої власні сили. Італії не можна вчислати; щойно виповідженем війни Німеччині моглаб зробити се, чого доси не зробила. Паризька союзна рада не обіцяє ніякого поліпшеня, бо власть буде все в одних руках. Маклаков говорив про російські похибки в Польськім Королівстві. Ще гірше було в Галичині. Ледви війшли там війська, а вже вислано тут ціле військо урядників. Зараз змінив ся російський спосіб панования в європейській скандал, за який мусять покутувати наші нащадки. Се признанє посла Маклакова, що господарка в Галичині була скандальною і що за неї Росія буде покутувати, є для нас Українців дуже цінне, бо московське панованє було скандальним головно супроти Українців, яким відмовлено всіх прав і яких трактовано гірше навіть як Жидів, а в додатку всіх визначніших Українців заарештовано і вивезено. За дику господарку Москалів в Галичині ганьбив російське правительство і посол з Кавказу Чхеїдзе, котрий взяв в оборону українське населенє. Чорносетинець Марков виступив проти правительства, висказуючи невдоволенє з його господарки.

Натомість польські члени думи даліше підлешують ся правительству і заявляють по раз вже сотний, що будучність Поляків є тільки в сполуді в Росію. Між иншим польський посол до думи Гарусевич (голова польського кола) і член державної ради (палати панів) граф Вельпольський явили ся недавно іменем польських політиків з Росії у предсідателя ради міністрів, Штірмера і мали з ним довшу нараду про польське питанє. Польські провідники повідомили президента міністрів про погляди різних польських партій на сучасне положенє і подрібно обговорили надії польських громадянських груп на будуччину польського народу в сполуді тільки з Росією.

Про українське питанє в думі ширше не говорено, бо російське правительство при послідних виборах не допустило до вибору ні одного Українця, хоч в перших двох думках українських послів було кількадесять, які творили окремиї український клуб і домагали ся автономії (самоуправи) українських земель. Але посередно українське питанє є все ще дуже важне, бо як раз на українських землях рішиться ся війна з Росією. Англійські газети звертають все велику увагу, що діється на боєнім фронті на українських землях і висказують переконанє, що не у Франції, але на українських землях рішиться ся війна і головний удар німецько-австрійський зверне ся проти столиці України — проти Києва.

Росія на сей удар союзних держав приготується і як доносять газети, то в цілій північній Бессарабії заведено заострені військово поліційні приписи. Евакуовано також багато місцевостий як приміром Ліпкани, Хотин і Каменець-Подільський. Загально висказують ся побоюваня, що центральні держави можуть зачати похід на Київ, а се мусить тяжко відбити ся на положеню у Бессарабії.

Утеча січового стрільця з російського полону.

Підхорунжий українських січових стрільців Могильняк, що тепер у битві під Семиківцями дістав ся вдруге в полон, оповідав мені про свій перший полон ще в Карпатах і про утечу з него ось що:

„До села Климця вислано цілу компанію ополченців з двома офіцерами, яка дістала ся до неволі. В вечері о 9 годині вислав курінний отаман Гринько Коссака розбиту сотню Дудинського, в якій було тоді 80 люда, на її місце. В тій сотні був і я. Дорога вела крізь смерекові ліси. Сніг упав тоді великий і треба було глибоко бродити в нім. При нашій відході сказав нам курінний, що Москалі, які стояли коло Климця, хочуть піддати ся. Через те йшло ся весело та свобідно. Ми підійшли під село. На його місці побачи ми тільки купу згарищ. Все те недавно спалено й подекуди тліли ще бальки та крокви. Лишень церков і коршма стояли ненарушені. Свому положеню завдячували обидва будинки, що оцілили від огня, бо стояли оподалік від села. Тепер мали ми задачу спалити ще й їх, щоб Москалі не мали за чим скрити ся.

— Сотня не знала добре положення й тому задержала ся на початку села. Тепер сотник Дудинський запитав, хто хотів би добровільно зголосити ся на те небезпечно й ризиковане діло, а саме підсунути ся під церкву й коршму та спалити їх. До сего треба було двох людей. Нас двох: я й товариш Артимюк зголосили ся спалити ті дві будівлі.

Сотник згодив ся. Скриваючи ся поза коминами й поза платами, які зістали ся з спаленого села, почали ми підлізати. Наперед долізли ми до коршми, бо вона була ближше нас. У коршмі почули ми якісь притишені голоси, а огонь у печі вказував на те, що там хтось господарить. Не було сумніву, що се були Москалі. Хвилька надуми — й ми прожогом ускачили з готовими крісами до середини. В коршмі застали ми таку сцену. Один Москаль сидів за столом і щось їв, другий лежав горілиць на лаві, а третій щось робив коло печі. Вони, не сподіваючи ся напад, поклали всі три кріси в кутку. Як тільки ми ввійшли, вони сильно перелякани попіносили руки в гору. Ми забрали їх у молон. Все те стало ся дуже скоро й без гамору. Забравши полонених, ми звернули тою самою дорогою до своїх.

Дальше пускати ся до церкви, або палити один з будинків було не можливо, бо не було кому стеретти полонених. Відпровадивши полонених, ми вернули ще раз, щоб сповнити приказ. Церкву треба було скорше спалити, бо вона була якого пів кілометра за коршмою. Тому ми минули тим разом коршму й посували ся обережно дальше. Всюди було тихо й нічо не зраджувало присутності ворога. По трох зловлених Москалів думали ми, що се певно якась патруля. Та ледви ми минули коршму, як з ліса, що був віддалений 50 кроків від коршми, вилетіло кільканадцять постатей і з криком: „Братець, кидай ружйю“ — обскочили нас. Так стало нас двох супроти переважаючої сили Москалів. Не було що робити. Ми піддали ся... Зараз запровадили нас до командіра-прапорщика й він випитував нас про Австрійців. Також конче хотів знати й довідати ся, чи ми не стрільці, де стрільці знаходять ся та скільки їх. Але не довідав ся нічого. Ми казали, що ми краєва оборона 33 полку піхоти й нічого не знаємо. На тім скінчило ся допитуване нас.

Прапорщик велів своїм людям зробити розстрільну та ждати, аж наші підуть уперід, а потім заскочити їх ззаду. Але видно, сотня, занепокоєна нашою довгою неприсутністю, зміркувала в чім річ, і не пускала ся дальше. Прапорщик дурно ждав на легку добычу. Не діждавши ся, він завернув. Нас провадили через Лису Гору. Вже на Лисій Горі уложив я собі плян утечі, але не міг його виконати. Я сподівав ся застати її порожною, тимчасом стояла на ній велика маса артилерії й переходили численні відділи військ. Утікати було не можливо. Треба було ждати на ліпшу нагоду. З Лисої Гори зійшли ми до Тухольки. Там застали вже більший транспорт полонених. А саме була там компанія краєвої оборони, бо взяли нас за жовнірів 33 полку піхоти. Я почав прислухувати ся, що таке саме викрикує лютий Москаль. Чую, а він верещить: „Признайте ся кажу вам ще раз, хто з вас стріляв: убив одного з наших у тім часі, як ви піднесли руки до здачі! Признайте ся! Бо як ні, я вас, „падлеци“, „ізмєннікі“, „бунтовщїкі“, велю повішати як псів“. Та ніхто не обзивав ся й не признавав ся. Видно, не думали видати товариша, або все се було неправдою. Так той офіцер, накричавши ся до сходу, мусів відійти з нічим і їм нічого не зробив. Як я потім довідав ся, то на них показали хлопці в Козьовій, що се охотники, подібне, як і на нас показували (Козьова пов. Сколе, се чисто москвофільське село, мешканці якого добре знали стрільців, бо стрільці декілька разів крізь него переходили).

З Тухольки попровадили нас до Скольного. В Сколім повідбирали нам зимові кожухи й казали: „Вам там і без них буде тепло“. Опісля попровадили нас до Стрия. Ніч, зимно, їсти хоче ся! Скільки ми набідували ся, намерзали ся, заки дійшли до того Стрия. Була 2 година по півночі, як ми ввійшли до міста. Примістили нас у брудній казарні, де ми перележали до раня. Московська господарка пробивала ся на кождім ступні. Бруд, нехарність, плюгавство, всюди, де

тільки глянути. Солома зогнила ціла, аж рущасть ся. від усякого рода погані. В такій палаті перебідали ми ту ніч. Досвіта побудили нас і дали нам якоїсь зупи з сухарями. Се була перша їда, яку ми дістали за цілий час нашого полону. В часі тяжкого маршу з Климця до Стрия (10 миль) не дістали ми кусничка хліба, ні ложки страви. Не диво отже, що тепер і зупа з сухарями так дуже нам смакувала. Певно, що якби стрілецький кухар дав був коли таке їсти, ніхто й не кушав би. — По „сніданню“ запакували нас на поїзд і ми на л-орках (відкриті залізничні вози), серед великого зимна, заїхали до Львова.

Львівське населенє приймало нас дуже прихильно. Передовсім Українці співчували з нами й давали нам, що могли.

По Львові водили нас головними вулицями „на показ“, а потім запровадили до „Дому інвалідів“ і там умістили.

Я як однорічний охотник мешкав разом з двома полоненими офіцерами. Що дня приходили свіжі транспорти полонених. Памятаю, одного дня прийшло 29 офіцерів. Харч для полонених був злий. Офіцери діставали по рублеви на день і замовляли собі приватно. Я яко „старший унтер“ діставав

КОСТЬ ПАНЬКІВСЬКИЙ

директор Краєвого Союзу Кредитового у Львові, вазначний український патріот і діяч, помер на заслано в Києві 16. падолиста 1915 р.

теж рубля денно. Мій товариш недолі товариш Артимюк виїхав з найближшим транспортом до Росії, а я почав крутити. Думка про втечу ані на хвилю не покидала мене. Я рішив ся як найдовше зістати ся у Львові, а постім при найближшій нагоді втікти. Незабаром така нагода трафила ся.

До нас приходили панни — Українки й приносили нам їсти, папіроси, біле і т. ин. та роздавали всім без ріжниць народности і віри. Я признав ся їм, що я січовий стрілець і вони обіцяли помогти мені при втечі.

Раз принесли мені вони десь роздобуту перепаску на рукав російського червоного хреста, з урядовою печаткою. Тепер я міг уже з нею вийти до міста, бо багато австрійських полонених санітетів робило службу при російських шпиталях. Панни вийшли наперед, а я за ними. Так дійшли ми аж на вулицю Бема. Там впровадили мене до одної камениці й я перебрав ся в цивільне убране. В тій камениці мешкав я через декілька днів. Опісля дістав я місце ключника в російській пекарні. Платня виносила денно 1 рубель 70 копійок. В пекарні перебув я 2 неділі. Опісля мене віддалили, бо приїхали пекарі з Росії.

У Львові пізнав ся зі стрільцями, які давніше повтікали з неволі та працювали серед тяжких обставин для української справи. Вони не були навіть зголошені у Львові й тому мусіли дуже крити ся. Переховували ся виключно в домах Українців. Робота тих стрільців полягала на нотованю важніших спостережень і передаваню їх австрійським військам. Москалі довідали ся про те й почали ся зараз труси й арештованя. При тім арештували товариша Палашука й мали ста-

вити перее воєнний суд, але він утік їм знова. Решта стрільців—утікачів укривала ся в сей спосіб, що переселяла ся з дільниці до дільниці. Напр. поліція перетрусила IV дільницю, то зараз усі стрільці перенесли ся до неї. Все-таки зоставати ся довше у Львові було небезпечно. Я мусів утікати чим скорше.

Зі Львова поїхав я до Станиславова. Одначе там відбували ся ще більші арештованя Українців, ніж у Львові. Треба було і звідсіля забирати ся. По чотири-дневнім побуті в Станиславові пішов я до Устя Зеленого, а звідси до Стінки за Дністер. Там думав я продерти ся до австрійського війська. Та на жаль Австрійці зробили тоді відворот і я не міг думати про те. Знеохочений, стративши всяку надію на поворот до товариства зайшов я аж до Милованя. Там перебув декілька тижнів у господарській школі тай учив ся хоч-не хоч садити, плекати й щипити дерева. Управитель представляв мене потім Москалям як молодого вчителя. Коли Москалі зробили величезний відворот у великім неладі, вдало ся мені дістати ся до своїх. Тепер уже легко дістав ся з Милованя до Вільшаниці, з Вільшаниці до Отинії, а опісля до Станиславова. де стрінув наших стрільців“. (В.С.В.У).

Роман Купчинський.

Зголошуване обовязаних до військової служби в Галичині й Буковині.

На основі § у 53 закона про війскову службу і §-ів 9 і 4 закона про краєву оборону оповіщує ся, що слідує:

Всі, неприналежні до чинної військової звязи, обовязані до військової служби особи, що або

- а) мають право приналежности в Галичині або на Буковині або
- б) поселили ся в котрімсь із тих коронних країв (значить там постійно перебувають, мають там своє мешканє, свою ділову оселю, господарку, посаду свого званя і т. и.) або
- в) від часу вибуху війни вивесли ся з котрогось з тих коронних країв і не можуть виказати свого права приналежности в ніякій иншій часті монархії,

обовязані зголосити ся по мірі слідуєчих тут постанов.

Обовязок зголошеня обнимає означених в горі обовязаних до військової служби без ніякої виїмки, отже всіх років уродженя (1865 до 1898) і без огляду на те, в якім відношеню обовязку військової служби вони знаходять ся; вслід за тим мають зголосити ся між иншими особливо також і всі, признані здатними при дотеперішних пересмотрах, але звільнені або по своїм нарокованю виступивши знов з військової служби, всі, що хіснуть ся пільгою після § у 29 військового закона, всі лікарі, що були звільнені від появи при дотеперішних пересмотрах, дальше ті, щозадля мних умовностей уважали ся звільненими від появи при дотеперішних пересмотрах, як і — розумієть ся — також ті, що з якої небудь причини не явили ся може на час до пересмотру або не нарокували і т. и.

До зголошеня не обовязані виключно ті, що належать вправді до дотичних років уродженя, але з якоїсь законної причини виступили з ополченецького обовязку перед осягненєм горішньої границі віку; одначе також і тим поручаєть ся горячо зголосити ся добровільно, аби їх передчасне звільненє від ополченецького обовязку могло бути урядово справдженє і аби вони в разі яких закидів могли виказатись як слід що до сего.

Обовязок зголошеня обнимає обовязок до першого зголошеня і до дальшого зголошеня побуту.

І. Перше зголошенє.

Всі означені в горі особи, що перебувають в туземщині, мають зголосити ся вперве до 48 годин по прибитю сеї оповістки.

Для тих, що для них отся оповістка стає обовязувати доперва пізнійше (задня їх виступленя з чинної військової звязи, прибутя із за границі, задля увільненя дотич-

Австрійська кінна патруля

— — — на лещетах (скі) в альбанських горах. — — —

ної області від ворога і т. д.), минає 48-годинний речинець до першого зголошення від хвилі почину стійності сеї оповістки для них. Зголошувати ся треба в громадським уряді (в магістраті) тої громади, в якій мешкає тоді обов'язаний до зголошення, а ті, що в тім речинці не пробувають в місци свого мешканя, чи там вертають до него або не мають означеного мешканя, повинні зголосити ся в тих громадах, де як раз пробувають.

З правила треба зголосити ся лично. До зголошення треба принести зі собою всі грамоти, які зголошувачий ся посідає що до своєї особи, як і що до свого військового відношення.

Про кожне зголошення виготовлюється „виказ особи і зголошення“ і вручується його дотичному.

Обов'язаним до зголошення поручається в їх питомім ділі принести до зголошення свою світлинку (фотографію, по змозі неналіплени), аби можна було її долучити до згаданого виказу.

II. Дальше зголошуване побуту.

По першім зголошенню обов'язані означені в горі особи й на дальше зголошувати також кождо зміну свого побуду на довше ніж на 3 дні.

Ті, що не мають означеного місця мешканя, мають зголошувати кождо зміну свого побуду без огляду на час тої зміни.

Зміну побуду треба зголошувати, приносячи виказ особи і зголошення, іменно перед зміною, як в громадським уряді (магістраті) дотеперішної громади побуду, так і в громадським уряді (магістраті) нової громади побуду, і то протягом 24 годин по прибутку.

Виконані зголошення і відмелювання посвідчують ся на виказі особи і зголошення.

Серед відносин, що заслугоють на увагу, може повітова політична власть місця мешканя дозволити на окрему просьбу звільнене від обов'язку до дальшого зголошування побуду.

За невиконане сих приписів карають строго політичні власті по гадці обов'язуючих законів і розпорядків, о скільки нема ества карного вчинку, за який мають карати суди.

Виразно звертається увагу на се, що се є личним ділом кождої означеної з гори особи, аби могла кождої хвилі предложити беззамітний виказ особи і зголошення, бо тільки ся грамота в силі від тепер захоронити від деяких закидів.

Отсі приписи не нарушують в нічім поліційних мелюнкових приписів; сим треба кромі того вчинити доволі.

„Освободительная война“.

Конець серпня 1914. Буря наближалась. Чимраз голоснійше стало чути зловіщий рев гармат; земля дрожала. У селі Г. тривога.

Люди снують ся як сонні мари, в їх поглядах малюється німий страх перед чимось страшним, ближше незанимим.

65-літній старик Хома Байрак найзможнійший газда в Г., що вже давнійше передав був газдівство дітям порядкувати, тепер, виправивши двох синів і зягтя на війну, остав сам з невістками і донькою. От треба би знова керму в руки взяти. І де йому на старі літа у таким великим газдівстві та порядок давати... відпочати пора.

У Хоми газдівство таки величеньке було. Будинки гарні на німецький лад покладені, обійсте опарканене з великою віздовою брамою, біля обійстя великий сад, а у саді пнів більш триста чудово гарної пасіки, а все у новітних уліях-дзержонах. Гумно до половини заповнене жовтими стогами шойно з поля зведеного жита і пшениці. Інші роди збіжжя стоять у полі, ждуть на свою чергу, та бач... війна... ніхто не спішить ся збирати, бо — мовляв — Бог зна, хто і сим, що зібране, пожиткувати буде.

Стоїть старий Хома у пасіці, наслухує чимраз то голоснійшого гуркоту гарматних стрілів, глядить німо на свої любі пчолятаробітніпі, що не зважаючи на хуртовину, безжурно одні з уліїв порожені у світ за пожитком летять, другі з поля обючені солодкою патокою вертають. Глядить старий, глядить, а далі гіренько сердечний заплакав... Що там у його бідному мужицькому серці діялось... один Бог знає.

Село Г. лежить недалеко повітового містечка В, втиснене між двома горбами, покритими густим молодим лісом. Ціле село так і купається в зелених садах, і так до ліса приліпило ся, в одно з лісом злялось, що глядиш і бачиш один ліс, а там ближше приглянувшись і село побачиш.

Завдяки сему, що в Г. не мешкав маршалок повітовий, ані двора там нема, нема до села доїзду, чи пак в дійсности дорога є, але польська, і така вже штудерна, що лиш одні Г-ці вміли нею їздити. Посторонному чоловікови небезпечно було тамтуди пускати ся, впрочім і не було потреби, бо польська дорога в Г. кінчила ся.

Мешканці села нераз були на сю дорогу нарікали, „видзля“ і маршалків проклинали, що дбають лиш про дороги, які до маршалківських резиденцій ведуть; тепер невдячні наглядно переконались, що не направляючи дороги, пани мали на оці виключно добро мешканців села Г., бо мовляв, такою дорогою ніякий дідько в село не дістане ся, не то вже якийсь там Москаль. Тимто Г-ці себе тепер потішали і панів благословили за те, що задалегідь так гарненько усьо передвиділи.

Ревіли гармати чимраз то ближше, вже й тарахкане машинових крісів стало до села заносити. Довкола горять села, ізза диму і пилу світа божого не видати. Пекло тай гуді. Лиш Г-ці хуртовина оминає. Хмара посувається боками.

— Чей Господь дасть, що ся навала

омине нашу тиху оселю, — зітхнувши прошепотів півголосом старий Хома.

— Дай то Господонько милосерний, — побожно повторили жінки.

Нараз замовкли гармати. Над селом повіяло душним воздухом, нанесло хмари пилу, з усіх усюдів понеслись гомони наляканих людей. Туча ось, ось...

Зловіщу тишину перервав зойк, крик жінок і дітей в селі.

— Гей хазяїн! ест хазяїн? Атвері сукін син! — дав ся чути голос з улиці.

Хома завмер. Довкола його обійстя видимо й невидимо Москалів тьма. Ще й не оглянувся, а вже виломили браму, розбили в кількох місцях паркан, лізуть на порвіре в сад, у хату, комору, пивницю, до пасіки, у стодоли, всюди їх повно, що під руки понаде — рвуть, беруть, рабують. Баби счинили крик, плач... обганяють ся як від собак...

— Чаво крічиш, дура! Ми єя асвабодать прішлі, а вана крічить! ерунда! — усупкоєс бабів грубий Москалице, таскаючи з комори полоть солонини.

— Грешка, паді сюда, здес ест мед! — чути голос з пасіки.

Почувши про мід, Москалі шнуком потягли в пасіку. Розтаборились поміж рядами уставлених уліїв, позвертали стоячі пні на землю, добули „шашки“ (шаблі) і давай до меду добирати ся.

Зашуміло в поперевертаних пнях, заворушилась божа мушка, роєм рушила до затвору „контратаком“ московський наступ на пасіку відпирати. Та бач, затвір щільно до землі прилягає. Пчола иншої дороги шукає, бурить ся, шум змагається.

Москаль відважив „шашкою“ здну стіну дзержона, дошка відскочила... цілий ріп рунув отвором і як плахта окрив напасника.

Нелюдський рев роздав ся з пасіки. Пчоли виринули з усіх пнів, хмарою вдарили на Москалів. Пхають ся, лізуть в очи, ніс, уста, (Москалі звичайно все мають роззявлену піку), у волосє, за ковнір, пазуху, рукави, — тнуть, кусають, що крий мати Божа. Москалі ревуть наче божевільні, кидають собою, махають руками, фикають ногами, „шашками“ рубають улії... Пчола подражнена ще більше, ще завзятійше кусає-тне, кого попаде. „Чудобогатирі“, видячи, що німині не дадуть ради, кидають шашки, кріси, підняли руки в гору... хотять піддати ся, іти в „плен“...

Старий Хома завчасу сховав ся був на під стайні і відтам щілиною дививсь на сю нову „освободительную войну“. Він не знав, чи йому сміяти ся, чи плакати над знищеною пасікою.

Згодом зацарила тишина у селі, переривана в ряди годи стонами покусаних пчолами Москалів, що попухлі як колоди лежали під деревами. Старий Хома, зішшовши з „висоти“, оглянув побоєвище і муркотів до себе вдоволеній: Славно списала ся моя мушка, нема що казати.

Яким Крип.

Примус до женячки по війнах, у минувших віках.

Політики і державні мужі були все і всюди тої думки, що чим більше залюднена є країна, тим більше є її богацтво. Тому то й законодавство старало ся по війні о улегшене заключування супружеств, шоби в сей спосіб винагородити втрати в людях, понесені у воєнних боротьбах.

Учені старого завіту виказують, що супружество є обов'язком кождого мушчини, як тільки покінчив він 18. рік свого жита.

Наслідком сего погляду у старинних народів було заведене у Римлян в р. 365 перед Христом, за часів Камілля — кавалерського податку. Не знаємо нині його висоти, певною однак є річию, що стягане його безоглядно. Ще більш строгі були в тім згляді правні приписи римськ. цісаря Августа.

Після сих приписів мусів женити ся кождий мушчина між 25 роком жита а 50, кожда жінщина між 20 а 50 мусіла вийти замуж. Вдовець чи вдова мусіла вдруге вступати в стан супружеський, а вільно їм було оставати у вдовичім стані найвисше 2 літа. — Сторони розлученого супружества (розведені) могли оставати вільними тільки півтора року. Неодружені не могли увійти в посідане спад-

ку; супружества бездітні одіичували тільки половину, а коли ходило о спадок по одній або другій стороні — тільки десятю часть. А коли на їх місце не знайдено інших спадкоємців, котрі мали діти, спадок по них забирала держава. Обовязком батька було дати посаг своїм донькам. Коли родичі боронили дітям дружитися, справою займала ся держава. Горожани, що мали: в Римі 3 дітей, в Італії 4, а в провінціях 5 пятеро дітей, були увільнені від плачення публичних данин.

У Франції, за часів Кольберта, кождий горожанин, котрий оженив ся перед укінченням 20 року життя, звільнений зістав від плачення всяких податків аж до укінчення 26 року. Подібні права обовязували в Сабавдї і в Еспанії. В Еспанії прим. жовнір був вільний від повнення воєнної служби через цілий час хороби своєї жінки.

В Росії появил ся в р. 1607. закон, після котрого земський властитель (дідич) мав приказ, щоби своїх підданих лучив в супружескі звязи: хлопців перед 20 роком життя, а дівчата перед 18. Коли він се занедбав, піддані мали право домагати ся вільности. В Ганновері і Бруншвіку спадок по нежонатім переходив не на крвних, лиш на державу.

Найцікавіше було однак право, що за судженого на смерть помилувано і дістав він свободу, як тільки знайшла ся особа, що згодила ся з ним одружити ся. Такий случай був в Швайцарії в р. 1725. За численні крадіжки і волокитство засуджено там на смерть одну молоду дівчину і якраз перед виконанням вироку зголосив ся якийсь гарбарський челядник з заявою, що хоче одружити ся з сею дівчиною. Не видів її ніколи перед тим, не говорив з нею, подобала ся йому на перший погляд її урода і рішив ся на женячку. Суд згодив ся на предложене, їх зараз повінчано, і як вказують записки — молода пара жила довгі літа в щастю і гараздї.

І теперішня світова війна, в котрій згинуть мільони людей, буде мати той наслідок, що в многих державах заведуть примус женячки зглядно заведуть окремий податок на тих, котрі будуть жити в безженнім стані, так як є окремий податок (такса військова) на тих, котрі не служили при війську. Треба сподівати ся, що і у нас запровадять по війні податок на квалерів і молодих бездітних вдівців.

В справі відмови запомог для родин покликаних до війська

:: можна звертати ся :: до канцелярії адвоката

Д-ра Степана Барана,
у Львові, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ.

Пригадуємо еще раз нашим передплатникам і переплатникам, що здержимо висилку *Свободи* всім тим, хто не заплатив передплати на рік 1916. Наших прихильників просимо, щоби зволили заняті ся збіркою і висилкою передплати і з'єднували для *Свободи* нових передплатників і передплатниць.

Новий стрілецький командант. Начальна команда армії іменувала недавно нового начального вождя українських січових стрільців Є ним підполковник армії п. Антін Варивода, один з нечисленних, на жаль, штабових офіцерів Українців, котрий в. посліднім часі по удержаню рани в війні служив в міністерстві краєвої оборони у Відні. Пан підполковник Варивода як дійсний штабовий офіцер буде начальним командантом всіх стрільців, а команда стрілецького полку в поли остане і на дальше при п. Грищу Коссаку.

Намісник генерал Колярд в Заліщиках. Дня 16. лютого сего року приїхав автомобілем намісник Колярд до Заліщик, при

чим дав особливий доказ прихильности для українського населеня. Хоч ані урядового повитаня, ані представлень не було, намісник в признаню непохитної вірности українського населеня Заліщиччини для династії і австрійської держави, оказаного серед тяжких обставин в часі московського наїзду і після наїзду, запросив до себе на послухане (авдиенцію) виключно двох Українців, а саме місцевого пароха о. Ілію Чорнодолю і директора шпиталя д. ра Маріяна Долинського, подякував обом за їх патріотичне поведеня в часі наїзду і поручив висловити признане цілому українському населеню повіта за вірність і привязане до держави і за прихильність, яку на кождім кроці і при кождій нагоді оказує воно армії. Після того в довшій розмові розпитував про деякі подробиці з часу московського наїзду, про місцеві відносини, про потреби і бажаня українського населеня. Цілий час розмовляв ексцеленція по українськи.

Для полонених Українців. Недавно повстав у Львові комітет для помочи землякам полоненим з російської України в Галичині. Комітет сей звертаєть ся отсим до громадян з закликом о скадане жертв у грошах і книжкаж та інших друках (твори красного письменства, повне видане творів Т. Шевченка, популярні виданя для народу, кооперативні і хліборобські книжки, драматичні твори, ноти, шкільні підручники, тижневники і місячники і т. п. Жертви для полонених в Галичині як також всякого рода переписку в справі полонених, просимо надсилати на адресу: Канцелярія товариства „Просвіта“, Львів ринок ч. 10. На посилках і грошевих переказах просимо дописувати „для полонених“.

Поміч для жертв війни. В Перемишлі завязав ся дня 27. 2. с. р. під покровом о. митрата Волошинського український Комітет опіки над сиротами по родичах померших в наслідок війни. Комітет сей піднімаєть ся при помочи державних фондів, в міру своїх сил, вихованя круглих сиріт перемиської епархії по Українцях жовнірах і українських січових стрільцях через приміщене в існуючих вже захоронках і інтернатах, в заведенях, які на роком в тій цілі мають оснувати ся, та через приміщене по родинах, ремісничих і фабричних робітнях і т. п. В склад стислійшого комітету війшли: о. митрат др. Василь Левицький як голова, віцепрезидент окружного суду др. Дроздовський як містоголова, професор о. Мартинович і судовий радник Дмоховський як секретарі, директор Ярема і майорова Шафранська як скарбники, а директор Алискевич, о. Комарницький, др. Кормош, професорка Олена Кульчицька, Фільц, професорка Ціпановська і судовий радник др. Роман Чайковський як члени. В осідках повітових судів будуть тврити ся місцеві дочерні комітети з власним кругом діланя. Доси зібрано на ту ціль 1850 К. Комітет мітить ся в Перемишлі при побережу Франц Йсифа ч. 3. в домі товар. „Віра“ в партері, куди просить ся присилати ся всі запити і де кождого дня між 3 а 4 год. по полудни уділюєть ся всяких пояснень. Просить ся о вступлене в члени і надсилане хочби найдрібніших одноразових лепт. Членський даток виносить 1 К 50 сот. чвертьрічно.

Уживане коров до полевих робіт. Теперішний брак коний і робучих волів приневольить наших господарів до уживаня коров до полевих робіт, отобливо тепер до весняної управи. Потягову силу корови найкрасше вихіснувати, впрягаючи її в хомут. Сей рід упряжи є для корови найвигіднійший, бо підходить до її будови. Стоїть він без порівняня висше від всякого рода ярем. Пигане роздобута дохідних дешевих хвмунтів є дуже на часі. Задля загальної недостачі ременю не можна числити на шкіряні хомути, бо ціна їх була бо надзвичайно висока, хомут такий за дорогий, не виплатить ся господареві. Філія „Сільського Господаря“ в Богородчанах в дорозі самопомичи як найкрасше розвязала се пиане. Філія ся підняла ся виробу дешевих хомутів на середно тяжкі корови, очевидно не скіряних, по ціні 16 К за хомут без посторонків, а 20 К за хомут з посторонками. Замовляти належить в канцелярії філії в Народнім Домі в Богородчанах, пересилаючи рівночасно ціну купна в коронах.

АДВОКАТСКА КАНЦЕЛЯРІЯ
Д-РА СТЕПАНА БАРАНА
У ЛЬВОВІ, РИНОК Ч. 10. (Дім „Просвіти“) І. поверх, вхід з га-
“ “ “ лерії. “ “ “
Принймає справи цивільно-процесові, карні і неспірні.

Оголошення.

КОЖДИЙ БІЛЬ, на кождій части тіла можна усунути, коли ми скріплюємо циркуляцію крові на болючім місці і нерви, підпору чувства болю, взміцнюємо. Одно і друге осягнемо через натиране усмиряючо ділаючий, біль лагодячий при помочи флюїду Феллера з ростиної есенції з м. „Ельза“, поручений многими лікарями. Так масажі, як також легкі натирання і змиваня Феллера „Ельза-флюїдом“ є для хорих частий тіла скріплюючим добродійством. Докладно відчуваємо, як до місць лічених „Ельза-флюїдом“ живо кров плине, як діткнені болем нерви відсвіжують ся і успокоюють ся. Хто „Ельза-флюїду“ уживає, робить найлучше, що для усуненя болю тіла і членів зробити може. 12 фляшок того усмиряючого біль ліку оплатно лише 6 корон. Одиноче жерело правдивого ліку то є аптика **E. V. Feller, Stubica El-saplaz Nr. 308 (Kroatien)**. Поручає замовити за одним заходом пігулки рабарбарові на прочищене з м. „Ельза-пігулки“, 6 пуделок оплатно 4 к. 40 с. Оба сі знамениті домашні ліки творять разом малу домашню аптику, яку кожда родина повинна у себе мати. А тим, яким нагнітки дали ся добре в знаки, можемо сьміло поручити туристичний плястер Феллера. Ціна від 1 до 2 К.

Всіх наук лікарських
Др. ЛУКА САФІЯН
у Львові, ул. Каспра Бочновського ч. 2.
(бічна горішної Городецької)
принймає хорих від 2—4 год. по пол.

КРАЄВИЙ СОЮЗ ГОСПОД-ТОРГОВЕЛЬНИХ СПІЛОК

у Львові, вул. Зіморовича ч. 20
поручає

.. під весняні засіви ..

суперфосфат мінеральний від 15 до 20 проц., кістяний від 16 до проц. і розтворену мучку кістяну, в котрій находить ся побіч фосфорового квасу і азот.
Цінники і услія продажі висилаєть ся на жадане.

Хтоби знав яку вістку про Марка Бика з Липиці Горішної повіт Рогатин. Служив при Ul. Rg. 7. Прошу ласково повідомити, Іван Голембійовській, Fest. Art. R. 4. 12. M. Komp. Marnefeldpostamt. Pola.

Матеріяли до календаря

„ПРОСВІТИ“ на р. 1917.

З огляду на те, що календар „Просвіти“ на рік 1917 має появити ся значно скорше, ніж се було можливо зробити в сім році, проге Товариство „Просвіта“ просить Вп. наших письменників надсилати:

1. Оповіданя, новелі, нариси і т. п. найбільше на пів аркуша друку, зглядно на 450 віршів у два стопи (8 сторін друку) теперішнього формату календаря.
2. Короткі статі на актуальні теми, ілюстровані по змозі фотографічними знимками або вільноручними рисунками.
3. Фотографії відзначених військовою властю Укр. Січ Стрільців, а крім сего також жовнірів які поза У. С. С. служать в армії, осіб, котрі, перед війною визначили ся громадянською діяльністю, з додатком найважніших дат з життя і діяльності.
4. Війскову термінологію (зброя, походи, поділ війск, пординокі частини оружя і т. п.)
5. Фотографічні знимки всего но тепер є актуальне.
6. Самостійні, власноручні рисунки пригожі для календаря.

Приняті твори будуть ремунеровані після прийнятої товариством норми.
Присилати належить найдальше до кінця цвітня 1916 на адресу:

Товариство „Просвіта“
у Львові, Ринок ч. 10.

Перед весняними роботами.

Насіне всякого рода городовин і цвѣтѣв, конюшини, трав, пашних бураків, ви ки і т. п.

Штучні погної; томасину, сіль потасову і суперфосфати доставляє для спілок, крамниць, філій та кружків „Сільського Господаря“ і поодиноких господарів

Склеп Краєвого Союзу господарсько-молочарського у Львові, Ринок ч. 10 (Дім „Просвіти“).

Просимо о вчасні замовлення. Для філій і кружків „Сільського Господаря“ поручаємо збірні замовлення.

Лен і коноплі.

Насіне льну і конопель доставляє на весняний сезон

Склеп Краєвого Союзу Господар.-молочарського у Львові, Ринок ч. 10 (Дім „Просвіти“).

Сир домашній

для доставки до наших баракових таборів, закупимо у всякій кількості. Зголошена просимо слати до

Склеп Краєвого Союзу Господарсько-молочарського у Львові, Ринок ч. 10 (Дім „Просвіти“).

Не треба встидати ся, щоби не стати ся калікою на все, але як має ся пропуклину („брух“) на животі або на пахвині з правої, а часом з лівої сторони, а може опала аж в діл, то треба прислати міру ниткою довкола тіла через бедра і замовити бандаж пружиново-гумовий за 6 або 8 корон або англійський за 12 до 16 корон, а чоловік виратує ся буде міг тяжко працювати. Мушени дістають пропуклину з праці, жінки з праці або при породі, діти з крику або від скоків. Замовляючи бандаж, треба описати як велика пропуклина, від якого часу, подати вік і занятя хорого. Висилає ся за посліплатою в скреночці, а не подає ся, що є в середині.

М. З. Полячек, Самбір, ч. 17.

Краєвий Союз господарсько торговельних
Спілок, Львів, Зіморевича ч. 20.

ДО П. Т. ДОВЖНИКІВ.

Просимо отсим усіх наших П. Т. Відборців, які залягають у нас з довгами, щоби по мисли наших давнійших обіжників як найскорше їх сплачували, бо через проволочку в заплаті ростуть відсотки, яких від залягаючих квот мусимо від наших П. Т. Відборців домагати ся.

Львів, 19. лютого 1916.

ДИРЕКЦІЯ.

НОВІ КНИЖОЧКИ.

Коштом та заходом Загальної Української Культурної Ради, яка заспокоює духові потреби українських збігів в часі війни, а особливо на еміграції, появились ось такі видання:

1. Богдан Лепкий: „З великих Днів“ — В борбі за волю. Літературна збірка з ілюстраціями. Ціна 30 сот.
2. Філярет Колесса: „Весні Квартети“ на мужеський хор, до сучасних поезій Б. Лепкого, Осипа Маковея, Василя Шурата. Присвята Українським Січовим Стрільцям. Ціна 2 К.
3. Свѣтл. Ол. Коренець: Молитвенник для ювнѣрів Українців Натолінів. Ціна опр. 1 К. Розважання з нагоди війни 40 сот.
4. Др. В. Шурат + Ф. Колесса: Ювнѣрські Пісні О. Ю. Федьковича. 3 нотами. Ціна 40 сот.

Згадані книжки набувати можна по означеній висше цінї за попередним надісланем грошей, в канцелярії Загальної Української Культурної Ради, Відень VII., Strozzigasse 32/12.

Феллера усмиряючи ділаючи, відсвіжаючи флюїд з есенції рослини з м

„ELSA-FLUID“
лагодить болі.

12 флашок оплатно 6 кор. Аптекарь Е. V. Feller Stubica Elsaplata Nr. 308 (Kroatien). Більш як 100.000 листових подяк і лікарських поручень.

ВІСТНИК СОЮЗА ВІЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Wien VIII., JOSEPTÄDTERSTRASSE 79.

Виходить що тижня в неділю, в розмірі 8 до 16 стор. великого формату. Рік видання III. Річна передплата вносить 10 К. (4 рублі), піврічна 5 К. (2 рублі), квартална 3 К. (1-20 рубл.), ціна продиноких чисел 15 сот. (8 коп.), подвійних чисел 30 сот. (15 коп.)

Пять шнурків красних коралів

в цінї около 500 К. є до спроданя. — Відомість в Адміністрації „СВОБОДИ“.

І. Бадовський Ldst. E senbahn Sich. Abt. Krystyn піл пошукує свою жінку Анну і 5 дітей, котрі зістали в часі мобілізації в Прошові пов. Тернопіль.

Краєвий уголь

в посилках ціловагонних достарчає Краєвий Союз Господарсько-торговельних Спілок у Львові, вул. Зіморевича ч. 29.

по цінї К 180 :: Артур :: Бори :: Яворжно :: а К 190 :: Кристіна :: за 10.000 мґ льонокопальня, за готівку з гори.

:: :: :: Близші услія на жадане. :: :: ::

ВЖЕ ВІЙШОВ Календар „Просвіти“ на рік 1916.

Одинокий український Календар на рік 1916.

Обнімає: 18 аркушів друку великого формату.

Містить: багато оповідань з теперішньої великої доби: з життя українських героїв жовнів і стрільців на полях бою і во шпаталях; з життя українською населеня на провінції і у Львові під панованем відічного ворога України; з життя переселенців у Відни, Прагу, Іманді, Вольфсберга; українські делегати в чужих краях; історичні сюжети з країв, добуток с юними військами, і багато иншого цікавого матеріалу сучасної доби. Поезія найзнатіших наших поетів, численні ілюстрації майже на кожній стороні; оригінальна окладина — стрілець з прапором

Ціна: 2 корони, а для членів Товариства, що зложили членську вкладку (4 кор.) за рік 1916, ціна знижена на 1 кор. 50 сот. На поштову пересилку треба долучити 10 сот. або 45 сот. на пересилку рекомендовану.

На кредит, за посліплатою ані в коміс Календарів не висплатєть ся

Замовлення слати на адресу: Канцелярія Товариства „Просвіта“ Львів, Ринок ч. 10. Також можна Календар набути в Книгарни Наук. Тов. ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10.

Українське Педагогічне Товариство

Львів, ул. Мохнацького ч. 12.

повідомляє, що так само як перед війною так і тепер, продає і висилає поштою або желізницею, свої видавництва (книжки).

З найновіших видань під сию пору — поручає багато ілюстровану, красну книжку (8 ка 224 стор. друку) „Коротка географія України“ — Ціна брошурованого примірника 3 кор. — оправленого 3 К 50 сот. — рекомендована оплата почти 50 сот.

Ріжні формати і роди українських молитвенників для молодіжи в цінї по: 50, 60, 70 і 90 сот. і по 1 кор. 20 сот.

На жаданє висилає свій ілюстрований цінник видавництва.

Книжки висилає за попередним надісланем грошей і оплати поштової 80 сот. за 5 кілгр. ваги.

ВЖЕ ПОЯВИВ СЯ

СТІННИЙ КАЛЕНДАР

„СВОБОДИ“

НА РІК 1916

дістати можна в книгарнях і трафіках по цінї 30 сот. за примірник.

Адміністрація „Свободи“ Львів, Ринок ч. 10. висилає за попередним надісланем готівки 10 штук за 2 корон, 20 штук за 4 кор., 30 штук за 6 корон.

Просимо спішити ся, бо за-
- - - пас не великий. - - -

АСЕКУРУЙТЕ СВОЄ МАЙНО
ВІД ОГНЮ В

„ДНІСТРИ“

Кожний Українець повинен асекурувати ся від огню, щоби на случай пожежі не повести страта, бо достаток одиниці то добробит цілого народа.

Кожний Українець повинен асекурувати ся тільки в товаристві взаїмних обезпечень

„Дністер“

Нема жадного иншого українського товариства асекураційного, тільки один

„Дністер“

„Дністер“ рахує найдешевші оплати за обезпеченя селянських будинків.

„Дністер“ звертає кождорічний чистий зиски своїм членам.

„Дністер“ оцінює та виплачує шкоди по огні скоро і ретельно, а на членів оціжкової комісії запрошує все двох господарів.

„Дністер“ дав підмоги українським школам і бурсам, де виховують ся селянські діти.

Ли ди асекуровані в „Дністрі“ можуть дістати позичку у всіх великих банках і в товаристві взаїмного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ вносять з кіпцем 1913 року 4,473,970 корон.

В „Дністрі“ можна обезпачити від крадени з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векслі за дешевою оплатою прамії.

Адреса „Дністра“:

Товариство взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ у Львові, у власній домі ул. Руська ч. 20. Тел. 788.